

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
4 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Tricolorul de pe Catedrală.

Constatăm cu mirare, că chestia steagului de pe Catedrală preocupă autoritățile oficiale într-o măsură, cum nime n'a cugetat. Ministrul de Interne răspunde a doua oră în afaceri și în răspunsul din urmă ne spune, „că e vorba de un caz cu mult mai grav, de cum se prezintă, și despre care vom mai vorbi.”

Va se zică chestia tricolorului dela Blaj a ajuns azi în apele poliției militante. Ne vom mai pomeni mâne-poimâne, că la acuzele pactării guvernului cu românii, Tisza va răspunde opoziției: Nu este adevărat, cece spuneți, dovadă eșuarea tratativelor, împrăștierea adunării dela Balgrad, procesul dela Sătmar și — tricolorul dela Blaj.

Noi dela început am fost în clar, că făptuitorii acestui act nechibzuit au trebuit să fie niște indivizi lipsiți de judecată serioasă, ori chiar vrășmași ai noștri și ai instituțiilor culturale de aici. Căci om în toată firea, care este în deplină conștiință a faptelor sale și urmărilor aceluia, nu a putut să se încumete să tragă prin o faptă atât de nesocotită în publică luptă politică maghiară, cece avem noi mai scump aici: Biserica și Școala. Tocmai din acest motiv, am vorbit, ca investigația să facă lumină deplină, ca să fie restabilit adevărul și să fie mântuite de suspicioșii persoane, ce au o răspundere atât de gravă. Nu știm acum întrucât e adevărat svonul, că cercetarea ar fi dat de urma făptuitorilor, — cari ar fi niște elevi ai preparandiei din loc. Nu ne vine a crede, că tocmai elevi ai vre-unui institut de învățământ să fie uitat atât de mult de datorțele lor, și să fie mestecat

prin fapta lor copilărească instituțiile noastre culturale în frământări politice.

Din acest motiv așteptăm sfârșitul investigații autorităților civile cu inima liniștită, căci foarte natural fapta unor minori, cari nu-și pot da seamă, de cece fac, nu poate fi considerată din partea oamenilor neocupați de act de vre-o importanță oarecare.

Vizita Țarului Rusiei la Constanța.

M. Sa Țarul Nicolae al II-lea al Rusiei însoțit de M. Sa I. Țarina de AA. LL. II. Marele Duce moștenitor și Marile ducese și de o suită specială au sosit în portul românesc Constanța, vizitând pe suveranii României. Marele act, asupra căruia luarea aminte a întregii Europe este îndreptată azi s'a săvârșit în condiții admirabile atât pentru înalții vizitatori, cât și pentru înalții găzduitori. Autoritățile locale au făcut tot ce le-a stat în putință spre a da orașului o înfățișare cât mai sărbătorească. 4 pavilioane, s'au ridicat cu acest prilej, cu o înțeață de neînchipuit și în condiții, cari fac din ele adevărate capete de operă.

Orașul Constanța în genere, are o față cum n'a mai avut-o niciodată până azi. Este o efuziune de flori, de drapele, de ghirlande și de lampioni. Steagul imperial rus falfăie pretutindeni, alături de tricolorul românesc și pe drumul, care duce dela debarcader în oraș și la catedrală sunt kilometri întregi de ghirlande. Un mare arc de triumf se înalță în piața centrală a orașului; mi de lumini și mănuchiuri enorme de flori naturale, împodobesc acest arc splendid, pe care se cetește în rusește inscripția: „Bine ai venit, Dumnezeu se păzească pe Țar”. Pajura română și cea rusească în aur strălucesc între flori și drapele.

Marea mulțime a orașului a împodobit și ea sărbătorește. Balconul dela minaretul de unde muftiul cheamă pe credincioși la rugăciune este înfășurat de jur împrejur de un tricolor românesc, ce flutură în bătaia vântului. Prăvăliile sunt închise, străzile

curate se aștern sub un cer limpede și senin. O vreme splendidă favorizează călătoria vasului, care poartă pe împăratul Rusiei, către pământul românesc. Marea este liniștită și cuprinsul ei se vede clar până departe, strălucind sub soare. Vasele din port au lăsat loc deschis în dreapta digului, unde iachtul Standard va acosta, lângă pavilionul Reginei.

*

O splendidă alee leagă pavilionul Reginei de pavilionul special construit pentru primirea Suveranilor Rusiei. Aleea continuă spre oraș, ca un drum al florilor, presărată cu crisanteme și mărgărite. Poeta Carmen-Sylva a risipit ceva din sufletul ei în această minunată alee, ale cărei lucrări le-a condus, cercetându-le zi cu zi și dând indicații lucrătorilor. Drapele se întind până departe și ele flutură și în largul mării.

*

Bricul Mircea unul din vasele, cari vor da onorurile, așteaptă cu marele pavoaz. Drapele ruse și române flutură și în largul cerului de asupra silozurilor. Mii de oameni și-au ocupat locuri din vreme; alții mai norocoși se îndreaptă și ocupă locuri în tribune. Trupele au început să treacă ocupând locurile, cari le-au fost indicate.

Salutul aeroplanelor.

Dela orele 8 dimineața vre-o câteva aeroplanе au început să execute o serie de viraja de-asupra mării, eșind într-o întâmpinarea înalților oaspeți. Un public foarte numeros umple tot drumul până la debarcader și tribunele destinate lui. La orele 8 într'un automobil a sosit la pavilionul Reginei principesa Mărioara și rând pe rând toate persoanele oficiale: generalii, ministrii și invitații. Compania de onoare cu muzică și drapel sosit la orele 8 și jumătate și a luat loc la debarcader lângă pavilionul Reginei. Mulțumită d-lui Panaitescu, directorul siguranței generale a statului, ziariștilor li-s'au rezervat locuri în imediata apropiere a Țarului, în rând cu persoanele invitate.

Sosirea familiei regale.

La orele 9 au sosit principii Ferdinand și Carol, primul în uniformă de comandant de regiment rus și al doilea de uniformă de locotenent rus. M. Sa Regele a sosit mai târziu într'un alt automobil. Suveranul poartă uniformă de colonel rus, în calitate de comandant al regimentului Vologda

având și bastonul de feldmareșal oferit de Țarul Rusiei. Regele a venit însoțit de prințul Nicolae.

Apariția iachtului imperial „Standard“.

La orele 10 fără un sfert o vedetă a adus știrea, că iachtul imperial se vede în zare. Bricul Mircea, care se găsea în rada portului sub marele pavoaz a salutat escadra rusă prin 31 lovituri de tun; acest salut a fost adresat personal Țarului. La orele 10 fără 10, escadra s'a apropiat bine de port și putea fi văzută cu ochii liberi. Iachtul „Standard“, este un vas mare, negru, cu borduri de aur. Șeasa aeroplan se înalță deasupra mării. Vasul Ialmaz, intră cel dintâi în rada portului. La orele 10, iachtul imperial „Standard“ intră și el. Echipajul, care este pe bord izbucnește în urale, din largul mării. Cele 6 aeroplan execută zboruri, care se pot califica miraculoase. Unul din aceste aeroplan și anume un monoplan Bleriot pilotat de locotenentul Capșa, trece la foarte mică înălțime deasupra apei, printre cele două vase sosite, așa de aproape în cât este gata să le atingă. Țarul cu Țarina și întreaga familie sunt pe bord. La apropierea lor, compania de onoare dă onorurile; muzica intonează imnul imperial rusec. Țarul și întregul echipaj salută. În acest moment MM. LL. Regele și Regina cu întreaga familie regală română sunt în pragul pavilionului și răspund la salutul Țarului și a familiei imperiale rusești. M. S. Regele are o înfățișare din cele mai satisfăcătoare. Pe figura Lui surzătoare se citește mulțămire. În acest timp iachtul imperial ridică marele pavoaz. Impărăteasa e îmbrăcată în o toaletă rosa, are pălărie de paiu negru și poartă voal alb. Marea ducesă Tatiana e îmbrăcată în rose, Marea ducesă Olga în alb; iar țarviciul poartă un

costum de marinar. Țarul Rusiei în uniformă militară rusească poartă Colanul Regele Carol I. Muzica continuă a intona imnul imperial rusec. În acest timp sosește și încrucișătorul rus „Kahul“ și cele 4 contra-torpiloare, care completează escadra.

Iachtul acostează.

La intrarea în port iachtul „Standard“ a fost pilotat de personal român sub conducerea dlui căpitan Mărgineanu, care a ieșit întru întâmpinarea lui pe vasul „Ovidiu“. Operațiunile de acostare au fost executate sub conducerea căpitanului Botez-Jean Bart cu o precizie remarcabilă. La orele 10 și un sfert, puntea iachtului rusec se leagă de țarmul românesc. Pe bordul iachtului se prezintă Țarului și Țarinei, generalii Bogdan și Coandă cum și dnii Nanu și amiral Eustațiu. Marea ducesă Olga îndreaptă aparatul fotografii spre pavilionul în care așteaptă Suveranii români.

Întâlnirea suveranilor.

La orele 10 și 20 Țarul Rusiei descinde și calcă pe pământul românesc. Țarul Rusiei, când a pus întâi piciorul pe pământ românesc, coborând de pe iachtul „Standard“, a dus mâna la chipiu și a strigat: „Trăiască România“. M. S. Regele iese în întâmpinare. Regele nostru salută întâi militarește, apoi Suveranii își strâng mâna calduros și se sărută de două ori. Țarul Rusiei sărută mâna M. S. Regina; iar Regina și Țarina se sărută de două ori pe amândoi obrazii.

Principii Ferdinand și Carol se prezintă militarește Țarului, apoi sărută mâna Țarinei.

În timp ce suita se coboară Țarul este condus de M. S. Regele și trec împreună în revistă compania de onoare; după aceea, Țarul cu întreaga familie imperială

rusă intră în pavilion. M. S. Regele prezintă pe miniștri și pe invitați. În vremea aceasta, M. S. Regina, Prințesa Maria, Prințesa Carol și Prințesele se întretin cu Impărăteasa și marele ducesă Țarviciul ține de mână pe Prințesa Ileana. Prințele Ferdinand prezintă pe domnișniștii și pe invitați Țarinei. Toți invitații intră apoi în pavilionul Reginei. M. S. Impăratul Nicolae are o figură simpatică, blond bronzat de soare cu ochii albaștri. Țarina e înaltă, delicată, gânditoare. Marile ducese de asemenea slăbuțe, gingașe. Țarviciul e palid și are o figură cam suferindă.

La pavilionul Reginei, primarul orașului, dl Andronescu iese întru întâmpinarea înalților oaspeți, prezentând după tradiție pâine și sare, pe o tavă de aur pe care orașul Constanța o dăruiește înalților vizitatori. Această tavă ca și solnița sunt făcute din aur masiv. Tava are inscripția: „România, 1 Iunie 1914“ și poartă de asemenea marca județului Constanța.

La Catedrală.

La orele 11 fără un sfert, Țarul și întreaga familie au asistat la un tedeum, care s'a oficiat la catedrala orașului. Cortegiul, care avea în frunte, o escortă de jandarmi călări a fost aclamat cu căldură pe tot drumul. Familiile Imperială și Regală au sosit la catedrală, în automobile. M. S. Regele cu Țarul; M. S. Regina cu Țarina; A. S. R. Prințesa Maria cu Marea ducesă Olga; Prințesele Maria și Ileana cu Marea ducesă Tatiana; Principii Ferdinand și Carol. Țarviciul fiind puțin indispus, a rămas pe bordul iachtului „Standard“ Ofițerii, cari nu erau în front, erau înșirați la dreapta și la stânga, la intrarea în Catedrală.

În momentul când M. S. Țarul trecea

FOIȚA.

Prepozitul Ioan Buteanu.

— 1848—1914. —

— O pagină din istoria filologiei române. —

de Dr. C. Pavel.

Nici când n'am aflat atât de adevărate cuvintele lui Ibsen: „Tragicul idealului residă tocmai în realizarea aceluia“, — ca gândindu-mă la viața, activitatea și sfârșitul prepozitului Ioan Buteanu. Abia ajuns în vârful scării slujbelor diecezane, — unde, muncind din greu o viață întreagă, s'a urcat treptat și neînghesuit, — cade încremenit în somnul de veci. — Stins la o vârstă ce unora le mai îngăduie răgaz de hodină, Buteanu și în moartea sa ne învață, că partea unui dascăl românesc e numai cinstea și liniștea sufletului, ce și-o câștigă pe urma unei lupte purtate cu vrednicie, iar de s'ar întâmpla, că viața să-ți îmbie și ție un scaun mai tihnit, sună clopoțelul și tu dascăle întri acolo, de unde nu mai este reîntoarcere.

Și a sunat prea de vreme; noi dascălii și școlile acestei eparhii mult încercate mai

țineam la experiențele și îndrumările vechiului dascăl, care în noua poziție, cu vederile cristalizate ale celor patruzeci de ani și mai bine petrecuți în școală, era chemat ca nime între cei de azi, de-a țărui drumul zilelor de mâne.

Cunoștințele câștigate din carte, ori cât de bogate ar fi acele, sunt un material mort. Fără experiențe ele sunt ca o păreche de ochelari, la spatele cărora sunt ochi. De aceea, bărbat de școală într'o frumoasă viață, pierderea lui Buteanu e adânc simțită în rândul dintâi de școlile noastre și în special de gimnaziul din Beiuș, unde repozatul a muncit fără încetare vreme de treizeci și șase de ani.

Dreptce cu cinstea, pe care o datorim celor mai buni fii ai neamului, vin să-i închin aceste câteva pagini de pomenire, lui, celuia ce chiar dela acest loc, ca profesor și pe urmă ca director, dela atâți vechi tovarăși și-a luat rămas bun, lui, care în lungul șir de ani tocmai din fruntea acestui Anuar atâte cuvinte luminoase și atâte sfaturi părințești a adresat tinerimii școlare și prin dânsa neamul său¹⁾.

*

Ioan Buteanu s'a născut la 1848 în Careii-mari, oraș în cuprinsul

¹⁾ Lucrare destinată pentru Anuarul din anul acesta, 1903/4.

diezei oradane, unde noi români până mai deunăzi aveam un centru bisericesc pentru părțile sâtmărene și de unde aceasta dieceză și-a înrolat o seamă de buni și distinși bărbați.

Studiază în Oradea-mare, unde așezămintele noastre cu liturale, pe care le puterăm smulge în capătul veacului XVIII și mai târziu sub absolutism, „din înalta favoare a fericelui nostru împărat“ aveau mai mare rost pentru cultura românească, decât în asprimea zilelor ce urmează și se țin lanț și astăzi. — Seminarul „Leopoldin“ își trimitea cu sutelile alumnii la gimnaziul premostratens, la popii cei albi, cari pe atunci și ei parcă erau mai albi decât astăzi.

Pe când în Principate nu era încă vorbă de întuniri și societăți literare, — pentru că Societatea Filarmonică urmăria în primul rând scopuri politice, — tinerimea școlară română dela gimnaziul și academia de drepturi din Oradea deja la 1854 înființează o societate literară; scoate „Almanacul Național — Diorile Bihorului“ și — pe semne — între tinerii români dela academie și între cei din seminarul Leopoldin se vorbește și de literatura și cultura românească. Vatra luminoasă de unde se primeau aceste îndemnuri era „Societatea de lectură a Junimei Române studinte la școlile oradane“ care sub conducerea lui Alexandru Roman, Dioniziu Pascuțiu, Iosif Pop-Selagianu și mai târziu sub Iustin Popfiu trezia spiritele

cu M. S. Regele Carol cu trăsura de la debarcader spre biserică, în dreptul regimentului 5 roșiori, pe neașteptate M. S. Regele Carol a oprit trăsura, a făcut un semn soldaților cari strigau „ura” și ridicându-se în picioare s'a adresat Reg. 5 roșiori zicând: „Ca o comemorare a vizitei ilustre a M. S. oaspete Împăratul Nicolae al II-lea, am hotărât ca de azi înainte regimentul 5 roșiori, să poarte numele regimentul „Nicolae al II-lea”.

Foarte emoționat, Țarul s'a ridicat, a strâns mâna Regelui și la îmbrățișat sărutându-l, apoi adresându-se regimentului, a strigat: „Trăiască România”. Numeroasa asistență, martoră la acestea, l'a aplaudat mult iar momentul a fost înălțător. Un amănunt interesant este că acest regiment își are garnizona în Dobrici. La catedrală serviciul divin a fost oficiat de Episcopul Nifon al Dunării de jos. După oficierea serviciului divin, Țarul și Regele au trecut în revistă trupele.

Inalții oaspeți vizitează silozurile.

În urmă, Sveranii Rusiei și României formând un cortegiu, au plecat în aceeași ordine ca la venire, spre pavilionul Reginei, fiind aclamați de mulțime pe tot parcursul. Reîntorși în port, Sveranii urcându-se în bărci, au plecat să viziteze silozurile. Acolo au fost întâmpinați de doi miniștri, cari veniseră mai dinainte cu automobilele. Cu aceleași bărci regale, Sveranii au fost aduși din nou la pavilionul Reginei, acostând lângă bricul „Mircea”.

În pavilionul Reginei s'a dat o masă intimă de familie, la care au luat parte, numai membrii Familiei Imperiale ruse și Regală română. În același timp, la Casino al Brătianu, prim-ministru a dat o masă în onoarea d-ului Sassonow.

La ora 4 jum. d. a. s'a servit pe bor-

dul yachtului „Standard” un ceai la care au fost invitați miniștrii români și străini, aghiotanții regali și o serie de invitați.

Plecarea familiei imperiale ruse.

La orele 8 jum. orașul și portul erau ferice illuminate. Vasele erau de asemenea pavozate și luminate. Arcurile de triumf ridicate în piața Centrală, în fața Cazinoului, și lampioanele cari se găseau pe aceste arcuri și pe tot cuprinsul drumului care duce la pavilionul Reginei erau aprinse.

Un public imens staționa pe trotuarele străzilor, pe unde cortegiul avea să treacă înăpoi dela palatul regal la pavilionul imperial. Inalții oaspeți au sosit cu automobilele la orele 10. Ei s'au dus în pavilionul Reginei unde s'au întreținut, făcând cerc în jurul lor miniștri și ceilalți invitați. Pregătirile în vederea plecării yachtului, care avea să ducă familia imperială rusă începuseră; ca un act preparativ, muzica militară a intonat ruga. La orele 10 și un sfert s'a făcut prin fața pavilionului imperial retragerea cu torțe a companiei de onoare cu muzica. La 10 și 50 s'a dat semnalul de imbarcare. M. S. Regele Carol ese cel dintâi din pavilionul imperial, având la dreapta pe Țarina pe care o conduce pe vas. În urma MM. Lor vine Țarul singur, după aceea se urcă pe vas, împreună cu marile ducese, principii Ferdinand și Carol. După o ședere de câteva minute pe bord, în care timp membrii Familiei imperiale și regale și-au strâns încă odată mâna în modul cel mai cordial, regele Carol și principii s'au scoborât de pe vas. La orele 11 precis echipajul yachtului Standard ridică puntea care îl lega de țărmul românesc și motorul se pune în funcțiune. Țarul și întreaga familie imperială rusă apar pe bord, mulțimea îi salută cu entuziaste urale.

Regele cu miniștri rămân câte va minute la intrarea în pavilion, așteptând plecarea vasului. În momentul când vasul se pune în mișcare, regele Carol urcă înalților oaspeți drum bun, zicându-le în franceză „Au revoir!” iar principesa Maria îi salută în englezește, zicând „Good-by!” Sveranii s'au retras apoi în fundul pavilionului. Au rămas singuri miniștri așteptând plecarea vasului. Iachtul „Standard” se mișcă încet. Ofițerii superiori ai echipajului sunt pe bord cu soțiile, în rând cu Țarul, Țarina și marile ducese. Muzica a intonat imnul imperial rusesc. Publicul de pe țărm a izbucnit în prelungite și călduroase urale, urmărind de-alungul digului iachtul țarului, până când vasul luminat s'a perdut în larg. Două contratorpiloare au pornit înaintea vasului „Standard” indicându-i drumul. La câteva minute în urmă, au pornit și cele două vase mari rusești „Olmez” și „Cahul” împreună cu cele 4 contratorpiloare cari alcătuiau escadra rusă. Publicul rămas pe țărm a făcut după aceea o călduroasă manifestație de simpatie sveranilor, cântând „Trăiască Regele” și „La arme”.

„Universul”.

Dispozițiile reformei administrative referitoare la dreptul limbii materne. Paragraful 103 din reforma administrativă privitor la folosința limbii materne în administrație e următorul:

„Limba pertractărilor, a procedurii oficiilor și direcțiilor administrative cercuale și comitatenz este cea maghiară. Fiecare cetățean al statului își poate înainta la oficiul districtual propriu în scris atât cererile și acuzele acestora, cât și plângerile, petițiile, revendicările de drept verbali, în limba maternă, dacă:

și scria, că națiunea fără limbă e ca cerbul pe ghiță¹⁾).

Dintre membrii acestei societăți toți ficiori de țărani, veniți dela „trudele rurale” la carte, ca să admire pe Cipariu, „care își scria noaptea întru deslușirea dulcui limbii părintești” ieși o seamă de bărbați cu bun stat și distinși luptători în viața noastră socială și bisericească. Atanaziu Marienescu, Iosif Roman, dr. Vasile Iuțiu, Carol Grama, și Dimitriu Sfura, iau parte la înființarea societății. Aceștia scriu cele dintâi încercări literare în Zorile Bihorului, din cari cântecul lui Dimitriu Sfura:

Mai turnați-mi înc'odată
Vin să beau, căci sunt sătos,
Dară nu-mi umpleți paharul
Numai dela miez în jos.

Ca să-l umplu eu cu apă,
Cu apă rece dela râu,
Dela râu ce isvorește
Prin ochii triști din pieptul meu.

Și de n'a pierit durerea,
Piară simțul, pier și eu.
C'a trăi jălind națiunea,
Nu-mi ajute Dumnezeu.

1) Zorile Bihorului 1854, pag. 3

— zic — acest cântec a încălzit pe Eminescu, gloria simțirii și a poeziei românești. Eminescu îl însona cu capul ridicat cu ochii schinteitori în atitudinea dramatică și cuprins de un adânc sentiment. Asupra autorului acestei poezii favorite. Eminescu știa atât, c'a scris'o „un biet tânăr transilvănian, care avea durere de inimă pentru nenorocitul său popor; am auzit, că a cumpus'o, a cântat'o și a murit după ce o cântase¹⁾. Vestesc, precum ca să se știe, că cântărețul acestor inferbântătoare strofe — despre care nu-și amintește nici dl Stefanelli — este tinerul român dela școlile din Orade, Dimitriu Sfura, mort la 1858²⁾.

În aceasta atmosferă ajunsă generația dintre anii 60—70 — din care face parte Iosif Vulcan, Vasile Ranta-Buticescu, Victor Russu, Miron Pompiliu, Ioniță Badescu; apoi cam pe la mijlocul acestui deceniu Avram Berlogia, Nicolae Zigrea, Ilie Trailă, Nicolae Oncu și Ioan Buteanu. Numai cunoscând acest mediu, vom înțelege cum tinerul Buteanu, ieșit de pe câmpia Sătmarului, dintr'un oraș cu puține tradiții românești, cu locuitori amestecați, stăpâniți de un spirit străin primește în lumea sa de gândire și simțire întipărirea unor vederi noi, a unor avânturi pentru limbă și pentru lege în slujba

1) T. V. Stefanelli: Amintiri despre Eminescu. București 1914 pag. 101.

2) N. Oncu: Apendice la Fenice. Oradea-mare 1867 pag. 267.

cărora stă până la cea din urmă ridicare a brațelor.

Nimic nu fecundează, dar tot în aceeași vreme nimic nu infectează în așa măsură inima unui tânăr ca atmosfera anilor de studiu.

Ioan Buteanu terminând studiile, la 1871 este numit profespr la gimnaziul din Beiuș, unde stă până la 1907. După trecerea directorului, Petru Mițuțiu, la parohia din Olosigul Orăzii-mari, la 1889 Buteanu este înaintat director al gimnaziului, unde servise deja optsprezece ani ca profesor. Ca director Buteanu atât față de colegi cât și față de elevi a fost totdeauna omul, care mai preferă, ca lui să i-se facă nedreptate, decât dânsul să facă altuia.

Firea lui cea blândă, inima lui cea bună, cuprinzătoare și deschisă pentru toți îi asigură o popularitate în urma căreia fu necesitat, ca la 1905 să-și pună candidatura pentru cercul electoral al Beiușului, unde a și reușit să fie ales. — Mulți vor fi restăl-măcînd în multe chipuri acest paș al directorului Buteanu. Eu unul însă, care tocmai pe vremea aceasta ajunsesem la acest institut și care deja de mai înainte cunoșteam bine mentalitatea și aceea linie de consecvență inexorabilă a caracterului lui Buteanu, sunt în măsură de a mărturisi, că de gândul lui Buteanu a fost de parte orice atingere cu vanitatea și orice urmărire a unor scopuri meschine și compromițătoare de neam. Ce

a) scrisorile înaintate le redactează personal (fără ajutorul plenipotențiatului) sau expunerile verbale le face în persoană și

b) limba maternă este una dintre limbile întrebuintate în masă în comuna sau ținutul respectiv.

Oficiul districtual este dator să primească direct sau prin interpret expunerile verbale sau scripturistice nemaghiare, despre reprezentațiile făcute verbal e dator să ia protocol în limba maghiară, iar în cursul pertractărilor verbale ulterioare să pertracteze cu partida în limba maternă a aceleia.

Hotărârile sunt a se estrada în limba maghiară, cuprinsul acelora însă este a se explica partidei, care nu știe ungurește.

Paragrafi 2 și 3 ai art. art. 44 din 1868 referitor la limba protocolară a municipiilor, precum și dispozițiile privitoare la reclamațiile făcute în limbă nemaghiară se lase neatînse.

La motivarea §-lui 103 se zice în proiect, că dispozițiile luate cu privire la uzul limbii materne în administrație, sunt necesare din motivul ușurării considerabile a afacerilor. Paragraful nu impune cunoașterea limbii nemaghiare oficialilor, deoarece admite intermedierea interpretului, dar viața însăș va constrânge pe purtătorii de oficiu, ca să învețe în deajuns limba naționalităților.

Reforma administrativă. În ședința Camerii ungare din 12 Iunie ministrul de interne Sándor János a prezentat proiectul asupra reformii administrative. Proiectul are trei capitole. Primul se referă la denumirea oficialilor administrativi;

a făcut, a făcut din înalta datorie cătră legea și cătră poporul românesc din acest ținut, care tocmai în vremea aceasta, — în urma mișcărilor și a tulburărilor electorale din anii de mai înainte, — era zăpăcit și incurcat în mrețele unor învățături aproape anarhice și primejduitoare atât pentru ordinea de stat, cât și pentru mărele noastre interese culturale. Și când din acest impas numai candidatura directorului putea să ne scoată, Buteanu își pune jugul de fier al datoriei cătră neam și al jertfelor zicând: „Dacă binele obșteșc îmi cere și aceasta jertfă, apoi bine, treacă dela mine și păharul acesta“.

La anul se fac noui alegeri, Buteanu, nelimpatat de politică, se retrage și în anul următor e numit canonic în capitulul bisericii catedrale din Oradea-mare, unde după șase ani la 1913 este înaintat la demnitatea de prepozit.

Dar tot ceea ce în viața lui Buteanu n'a fost școala de dascălie, pentru dânsul a fost un val trecător ce nu l-a nici ridicat, nici micșorat. El, dascălul, fie director, fie deputat, fie prepozit, a rămas acelaș cu aceeaș vorbă blândă, cu aceeaș dragoste pentru toți, a rămas ca stâncă ieșită din valurile spumegătoare a mării, pe care soarele deopotrivă o luminează și când răsare și când apune.

În ziua de 24 Aprilie 1914 Buteanu se săvârșește din viață lăsând amintirea unui dascăl, care în a doua jumătate a veacului trecut cu condeiul și cu graiul deopotrivă a fost podoaba școlii românești.

(Va urma).

al doilea la diferite raporturi de serviciu a impiegăților, iar al treilea cuprinde dispozițiile referitoare la administrația comitanțenă. Noul proiect se va desbata încă înainte de vacanțele de vară, deși opoziția se pregătește să împedecă statificarea administrației cu toate mijloacele. Guvernul este hotărât să treacă prin legislație cel puțin cele două capitole dela început încă în cursul acestei luni.

Corespondență din Oradea.

Exactoratul diecezan. — Consistor plenar.

În ziua de 18 Maiu st. n. a. c., la chemarea Ilustrității Sale, s'a adunat exactoratul diecezan, să revizueze socotelile bisericești-școlare din întreaga dieceză.

Exactorii împărțiți în 4 comisii, au lucrat în 4 sale deosebite, implinind cu zăl și cu conștientiozitate deplină lucrul lor greu. Ilustritatea Sa episcopul a supravegheat însuși lucrările, căutând când o comisie când alta. În felul acesta rațiunile din dieceză au fost supuse unui control strict conștientios, care n'a trecut cu vedere nici un filer, dacă era din întâmplare necorectă darea de seamă despre chivernisirea singuraticelor biserici, școale sau fonduri. A fost un lucru greu, obositor aceasta controlă conștientioasă, — dar pe lângă rivna și zelul membrilor exactoratului s'a isprăvit cu bine și a fost un adevărat organ de controlă.

În 22 Maiu a. c. s'a adunat Consistorul plenar, chemat să rezolve mai vârtos chestia penziilor: a preteselor văduve, cât și a preoților deficienți. Membrii Consistorului au venit aproape toți.

După jurământul prestat de membrii nou denumiți ai Consistorului. Preaonor. dl Vasile Tămaș protopop în Popești și dr. Valeriu Hetco, protopop în Beiuș, — Ilustritatea Sa într'o vorbire mai lungă a trecut în revistă evenimentele mai însemnate prin cari a trecut dieceza noastră dela cel din urmă Consistor plenar, ținut în 24 Dec. 1906. (În fiecare an se obicinuește a se ținea Consistor plenar la Concurs).

Un eveniment foarte însemnat e darul Sfinției Sale Pontificelui, prin care dăruiește o locuință în Roma (spre scopul să se așeze acolo un procurator român) împreună cu o biserică, care de-acum va fi românească.

Toate neamurile culte din lume au biserică și procurator în Cetatea vecinică; noi până acum eram lipsiți de acest favor. E dar un câștig real de mare însemnătate darul acesta — deși puțin apreciat din cauza viltorilor politice. Înseamnă totodată recunoașterea fâțișe a ritului nostru românesc și prin ea a Bisericii noastre românești. Pătruns de recunoștință și de însemnătatea acestui dar, Ilustritatea Sa a trimis la Roma în numele său și a Clerului diecezan următoare telegramă:

„Episcopul și Clerul diecezei române de Oradea, întruniți în Consistor plenar, în primul rând a luat la cunoștință cu cea mai mare bucurie și mângâiere despre donațiunea suverană făcută de sf. Părinte în favorul provinciei noastre bisericești, prin Biserica și casa pentru ritul românesc în Roma. Tare ne este convingerea că acest preastrălucit gest al munificenței pontificie, merit a distinge Biserica în însuși Centrul creștinismului și a ridica inbitul nostru

„neam românesc lângă leagănul originii sale, va fi un nou imbold pentru amândouă, spre a crește și întări tot mai mult în neclatinata lor credință și loialitate față de catedra sf. Petru.

„Străbătuți de aceste sentimente, preamiliți depunem ia picioarele sf. Părinte tributul dragostei noastre de fii, de nefermuriți venerațiune și ceea mai profundă recunoștință implorând apostolică binecuvântare“.

„Demetriu Radu, episcop“.

La aceasta frumoasă și românească telegramă Sfinția Sa Papa a răspuns prim-secretariul Mery de Val cu următoarele:

„Sf. Părinte a primit cu plăcere omagiul filial al cucernicelor sentimente exprimate de Ilustritatea Voastră și în numele diecezei, mulțumește și acoardă binecuvântarea apostolică cerută“.

„Mery del Val“.

Un eveniment însemnat, care a trecut asupra noastră în acești ani, — a fost ruperea unui număr însemnat de parohii din trupul diecezei noastre la noua dieceză de Hajdudorog.

Intr'adevăr noi, cari suntem mai aproape, știm și am văzut că Arhieriei noastre au alergat și au mișcat toate pietrele cari se pot și chiar cari se păreau că nu se pot mișca. Rezultatul acestor străduințe săvârșite fără zgomot dar cu energie — este revizuirea — care e în curgere și acum în favorul nostru.

Dar în mijlocul acestor străduințe s'a făcut întrebare încă în 8 Februarie 1912. ce va fi cu fondurile diecezane? După ce fondurile diecezei noastre trebuiau se rămână neatînse — iar prin stăruințele Arhierilor — administratorul de-atunci al diecezei nouă a declarat sus și tare, că preoții trecuți dela noi, precum și văduvele lor vor fi provăzuți în noua dieceză mai bine decât la noi în privința penziilor. Tot așa a declarat într'o circulară și actualul episcop de Hajdudorog. În cursul acestor 2 ani nu s'a făcut nimica; de aceea s'au făcut pașii ca preoții trecuți dela noi să-și primească penziile dela fondurile noastre, fiind însă îndatorați a plăti taxele tot aici și de-acum înainte.

Tot în acest restimp s'au regulat salariile preoților, la stăruințele repetate a Arhierilor nostri, e adevăr că nu chiar după planul lor, cum ar fi trebuit să se reguleze. Prin abateră dela voința aceasta a Arhierilor s'a făcut nedreptăți la regulare, întăucât au căutat nu beneficiile ci persoanele și s'a tăiat libertatea preoților în multe acțiuni bune, supuși fiind controlorilor necompetente. S'au mai regulat și plățile dela gimnaziul din Beiuș și dela preparandia de aici; din fondurile noastre nu s'ar fi putut face regulările neapărat de lipsă în scumpirea generală a traiului.

S'a produs deosebită grijă pe dezvoltarea, susținerea școalelor din dieceză și ridicarea lor la nivel cât mai înalt. În mântuirea lor a stat în ajutor mai ales Magn. dl dr. F. Stan, vicar general episcopesc, și în cursul acestor ani s'au ridicat și s'au reparat din fundament 80 școli sătești.

În curtea Seminarului copiilor stau la dispoziție mii de cărămizi, cari vestesc că e aproape visul strămoșilor nostri și al nostru: seminarul teologic. E drept că Rescriptul regesc dispune ca studiarea să fie împreună cu latinii, dar creșterea teologilor e și va fi a noastră și acesta-i lucrul de frunte! Astfel

implinindu-să o parte însemnată din dorințele și visurile diecezei întregi dela întemeiere până azi, s'a făcut un lucru de însemnată istorică în dieceza noastră.

S'a reorganizat preparandia, institutul menit să crească pe viitorii luminători ai neamului nostru. Acum funcționează 4 cursuri cu profesori calificați. S'a făcut proiect pentru unirea tuturor învățătorilor diecezani într-o reuniune; planul acesta salutar a trebuit să se amâne deocamdata din cauza înființării noii dieceze.

S'a făcut încă și alte lucruri bune, cum sunt reuniunile pîi „sf. Maria“ cari s'au înființat în mai multe locuri ale diecezei și înființându-să cu încetul pretutindenea, vor fi menite să regenereze viața religioasă a satelor noastre. Mai funcționează și alte reuniuni pîi, se fac misiuni, cu un cuvânt — se lucrează în întreaga dieceză și se va lucra cu zel mare și cu însuflețire.

Trecând astfel peste evenimentele anilor din urmă din diecesa noastră, Consistoriul vine la adevăratul obiect al acestei ședințe: la revizuirea statutelor fondului viduo-orfanal și a preoților deficienți. Până-ce pânea noastră a fost mică, a trebuit se dăm și văduvelor bucăți mici — vorba Ilustrității Sale; crescând pânea dăm și noi mai mult. Fondurile noastre au crescut în anii aceștia, de pildă fondul viduo-orfanal dela 400.000 la 800.000. Voind să asigure o subsistență mai cinstită văduvelor, — Consistorul după desbateri lungi și amănunțite hotărăște ridicarea penziilor dar așa, ca fondurile să nu se exhauriseze și să nu se îngreuneze, ca peste 5 ani să se poată ridica cu mult mai mult.

Statutele nouă a fondurilor noastre se vor tipări încurând, deci nu într-o amănunte.

Notez numai, că penzia preoteselor văduve s'a ridicat cu sumă însemnată, cu 50% față de ceea ce până acum, tot așa și a orfanilor. Penzia preoților deficienți așisderea s'a ridicat, dar cu 20% în spese de înmormântare 150 coroane. Toate aceste ridicări se fac pentru un restimp de 5 ani numai, când apoi iar se vor face schimbări în bine.

Natural aceste urcări cer sume însemnate de bani; pentru de-a mări fondurile, preoții s'au angajat se plătească 5% înloc de 3% plătite până acum. S'au mai deschis și alte izvoare de venit, menite se sporească fondurile; preoțimea însuflețită de dorul fierbinte să îmbunătățească soarta ai lor săi, jertfește bucurios din puținul ce are!

Cum s'a mai spus, preoții trecuți dela noi la Hajdudorog încă vor beneficia ca cei rămași aici, dacă vor plăti și de-acum înainte taxele hotărâte de acest Consistor plenar.

S'au mai pertractat apoi și alte lucruri de interes general, cum sunt: îngrijirea zidurilor parohiale și vizitarea lor prin protopopi; catehizările regulate și zeloase, despre cari să se ducă protocoale și protopopii să viziteze și aceste protocoale; să se instituească pretutindenea misiuni sacre (statutele apar curând); inventarele cari au să se iee la schimbările de parohii și contribuțiile la aceste schimbări încă au să fie aranjate.

În ședința aceasta a Consistorului plenar în care s'au pertractat și făptuit lucruri mari și bune. Hotărârile ei au fost un eveniment plăcut pentru dieceză, arătând interesul cald

al Preasfinției Sale episcopului față de instituțiile diecezei, cum și al asesorilor Consistoriali, cari cu însuflețire, cu abnegațiune și cu socoteală limpede hotărăsc soarta, altcum atât de vitregă, a văduvelor și a preoților deficienți și pornirile frumoase și nobile din întreaga dieceză.

Correspondent.

Pagini științifice.

Comunismul și Socialismul.

— Note și reflexii. —

(Continuare).

Sub influința creștinismului și-a început și Thomas Morus despre statul ideal „De optimo statu reipublicae deque nova insula Utopia“ (1516).

Insula Utopia are orașe splendide din câte 6000 de familii unul. Averele e comună. Dacă locuitorii se înmulțesc, atunci, ori dintr-o familie mai numeroasă vor intra altă familie mai puțin numeroasă, ori în caz de nevoie, în afară de insulă pe uscat. În mijlocul insulei sunt case comune provăzute cu toate celea de lipsă p-ntru gospodărie.

Fiește-care trebuie să învețe agricultura. Acei cari sunt deja instruiți și la lucrarea pământului vor fi înlocuiți cu de aceea, cari încă nu s'au ocupat cu aceasta până acum și aceștia vor fi instruiți de cei vechi. O familie agricolă constă din 40 membri cu femei și cu copii împreună. Afară de aceasta fiește-care trebuie să învețe și vre-o meserie. Timpul de lucru la zi va fi numai 6 ore; iar cealaltă parte a timpului va servi pentru distracție: dimineața conferințe publice, iarna în sale publice la mâncare, beutură, muzică, teatru scl.

Imbrăcămintea e uniformă, numai bărbatul și femeia, cei însurați și cei ne însurați se vor deosebi.

De binele public se va îngriji un guvern ales pe viață, dar amovibil. Acesta se va îngriji și de împărțirea egală a bunurilor și ca fiește care cetățean să aibă cea mai mare comoditate.

Femeile vor fi obligate să-și lăpteze fiește-care copilul său, excepție, când e bolnăvicioasă. Copiii la 5 ani ajung la școală. La studii superioare va trece dintre cei mai destoinici acela, pe care superiorii îl vor alege prin vot secret. Dacă, însă, mai târziu nu va corăspunde așteptării, iar se va întoarce la meserie, la lucru, căci nu pot fi toți oameni învățați. Dintre cei învățați aleg, apoi, superiorii și conducătorii.

Cu privire la religie va fi cea mai estinsă libertate religioasă; dar nimărui nu-i permis să nege nemurirea și răsplata de dincolo de mormânt.

Făcătorii de rele în loc de moarte se vor pedepsi cu sclăvie.

Rasboiul îl condamnă; excepție, când e de lipsă contra tirăniei, dar și atunci, ostașii plătiți cu banii primiți dela străini pentru produse, aceștia merg înainte și numai la urmă utopienii. Aceștia, apoi, se luptă cu îndârjire, căci sunt acolo cu femei și cu copii cu tot. Nu voiesc vărsare de

sânge, pentru aceea învingerile se nizează să le câștige prin înșălăciuni și corumperi.

Se deosebește de statul ideal a lui Plato. Plato ține în vedere comunitatea și nimicește individul, Morus din contră porcede dela fericirea individului la a comunității. Plato vrea comunism și în femei, Morus monogamia și fiește-care mamă să fie obligată a se îngriji de copilul său, care ajungând la 5 ani se va împărtași de educațiune comună ca și toți ceilalți copii din Utopia. În statul lui Plato muncitorii sunt socotiți de niște ființe inferioare, a căror activitate nu are nici o influință asupra fericirii comunității; Morus obligă pe toți cetățenii să învețe agricultura și să se ocupe cu lucrarea pământului și pe lângă aceasta fiește-care să mai învețe și vr'o meserie. Agricultura e ocupațiunea cinstită.

(Va urma).

Bpesta.

N. Flueraș.

Reviste.

Din Albania. Guvernul albanes a trimis ostire și muniție în Alessio, Elbassan și Valona, ca se încunjure pe răsculați silindu-i să depună armele. După înfrângerea lor pașa Turkhan va însoți la vară pe principele Wilhelm la Scutari și la toamnă se vor reintoarce în Valona.

Bosbom, ministrul de război a avut o convorbire mai lungă cu generalul de Veer, în care s'a discutat situația oficerilor holandezi. Generalul a spus între altele, că italienii fac continue intrigi pe teritoriul Albaniei.

Jurnalul „Jeune Turc“ aduce știrea, că între puteri se zvonește o împărțire a teritoriului alban între Grecia și Sârbia. Pe baza împărțirii acesteia voesc să înființeze un nou bloc balcanic așa ca Bulgaria să capete Kavalla, Istip și Cociana, iar Turcia să-și recapete insulele: Chios, Mitilene și Lemnos. Vizita țarului la Constanța probabil încă-i în legătură cu ceasta.

Consiliul ministerial încă a ținut o lungă consfătuire în care s'au luat cele mai grabnice dispoziții pentru suprimarea răsculațiilor. S'a îngrijit însă ca într'u cât numai se va putea, suprimarea lor să se facă fără multă vărsare de sânge.

La porunca prințului Wilhelm, Murat, fostul guvernor din Scutari a sosit în Durazzo. El va fi trimis la Constanța unde va fi primit în audință specială de regele Carol, ca să-i împărtașească dorințele principelui Wilhelm.

Conflict greco-turc. Statele din războiul balcanic nici nu s'au recales pe deplin și deja asupra lor

amenință un nou război. Imprejurarea, că între Turcia și Grecia nu s'a făcut o uniune vitală asupra insulelor, a dat anză ca aceste două state se înceapă o nouă luptă. Grecia, prin un decret regal în toată ordinea a adnexat insulele Chios și Mitilene, iar insula Saseno a redat-o Albaniei. În același timp și-a înarmat peste 30.000 ostași, iar năile și le-a aprovizionat pe deplin, ca la caz când în timpul prefript nu capătă răspuns satisfăcător dela Turcia, se pornească războiul. Turcii încă și-au trimis la Dardanelle șase vase mari de război. Probabil Grecia va mai sta în așteptare vre-o 5—6 zile, cunoscând deja bine tactica turcilor, cari sunt dedați se trăgăneze prin faptul că tac liniștiți. După expirarea termenului grecii vor fi siliți să sisteze ori-ce fel de diplomație cu Turcia. La caz când răspunsul va fi negativ vor bloca Dardanelele și țarmii Asiei-mici. Sperează însă că pentru încunjurarea unui apropiat război chiar și puterile mari europene vor intreveni la curtea domnitorului din Turcia.

El de crezut și că la anexarea insulelor Chios și Mitilene, din partea Greciei, Turcia va răspunde prin a expulsa cât mai mulți greci din Asia-mică.

Franța. Guvernul alcătuit de Ribot nu s'a putut susține decât numai o zi. Impotriva lui s'au năpustiit — dela început — socialiștii uniți și socialiștii radicali. Aceștia prin ultima votizare au dovedit că în Franța nu poate sta la putere decât un guvern, care are în programul său serviciul militar de doi ani. După terminarea ședinței parlamentului, de-alungul străzilor, sau făcut mari demonstrații în contra lui Ribot. Președintele Poincaré a primit îndată abdicarea noului guvern. Probabil că va recurge de nou la Viviani, pe care îl va încredința cu formarea noului cabinet. Despre el se crede, că va fi singurul care va putea forma noul minister francez.

Italia. Greva muncitorilor nu s'a potolit. În Rimini au svârilit în aer cu dinamică două poduri, pe urmă au intrat în oraș pe care l-au devastat în modul cel mai barbar. Au voit să asvârle în aer și catedrala, dar miliția i-a împedecat.

În Bologna, 300 de greviști au aprins gara Castello Bolognese și mai multe cupee de tren. În Ancona au jefuit câteva prăvălii, iar

în apropierea orașului Ferrara greviști necunoscuți au ucis pe Toreggiani, proprietarul unei mari fabrici, ai cărei muncitori încă s'au pus în grevă.

Consiliul ministerial în ședința sa s'a exprimat, că în celea petrecute în Romagna, a descoperit începutul unei mari conjurații. Pagubele cauzate orașelor Ravenna, Forli și Fabriano — unde muncitorii au tăiat sârmele telefonice și telegrafice și au împedecat circulația, guvernul a început să le îndrepte, trimitând oștirea. Greva însă decurge și acum și pagubele ce le cauzează sunt foarte mari. În Cosenatico au dat foc bisericii, de o însemnatate istorică. Asemeni și în Imola. În Parma miliția i-a prevenit și numai așa s'a putut asigura liniștea. Miliție se expediază în toate părțile unde se recere, căci singur cu ajutorul acesteia se crede că se va putea pune capet stării anarhice din Italia.

Diverse.

Sfinția Sa Papa Piu X. a împlinit în 2 Iunie 79 ani. Aniversarea zilei acesteia, a decurs ca de obicei cu mare pompă. Din incidentul acesta, pontificele a primit nenumărate felicitări nu numai din Italia, ci dela credincioșii de pe întreg rotogolul pământului.

Din dieceza gr. cat. de Gherla. Tinerii, cari ar dori să fie primiți în numărul clerului tinăr din dieceza Gherlei, au a se prezenta la Gherla în 1 Iulie a. c. la 10 ore înainte de miezăzi — aducând cu sine documentele recerute și anume: carte de botez, testimoniu de maturitate, atestat despre purtarea morală dela cateheții respectivi ori dela oficiul parohial concernent și în caz, dacă ar fi ajuns la anii de miliție, document cu privire la obligămintul militar.

Sfințire de prapor în Ticvaniul-mic. În ziua a doua — de Rusalii a avut loc sfințirea — unui frumos — și din punct de vedere estetic — artistic executat prapor bis în parohia Ticvaniul-mic. — Harnicul și zelosul preot tinăr: Ion Cismaș înainte de a preda destinațiunei praporele în o vorbire frumoasă a arătat însemnatatea cultului icoanelor în ritul nostru oriental.

Reuniune de femei. În 8 Iunie s'a înființat în *Cenadul mare*: Reuniunea femeilor gr.-cat. române din *Cenadul-mare*. Interesul manifestat față de înființarea acestei reuniuni din partea femeilor din aceasta comună ne face să nădăjduim într-o activitate rodnică religio-morală a credincioșilor noștri din *Cenadul-mare*.

Un document istoric prețios. Profesorul Csekey dela academia de drept din Kecske-mét, căutând prin arhivele Statului, după material, întâmplător a dat peste documentul original al Sancțiunii pragmatice, contractul

bilateral dintre rege și națiunea maghiară, prin care se asigură moștenirea tronului ungar și liniei femeiești a familiei de Habsburg.

Hajdudorogul amenință. Foile maghiare anunță, că în Hajdudorog e mare nemulțumire din pricina hotărării ministeriale de a designa Hajdudorogul de rezidența noului episcop. Guvernul e încă tot nehotărît cu privire la statorirea rezidenței Episcopatei maghiare. Bulla papală a decretat biserica din Hajdudorog de catedrală, iar dieceza a numit-o după orașul unde trebuia să fie reședința episcopescă. Credincioșii exaspirați au cerut dela toți factorii competenți împlinirea acestei condiții, dar răspuns pozitiv până acum n'au căpătat. Acum au trimis o adresă direct Pontificelui roman, cerând împlinirea cererilor. Ziarul „Az Est“ spune, că iritația în oraș e atât de mare, încât se vorbește publice: Sau rezidență episcopescă sau trecere. Telegrama este iscălită de protopretorele Szabó Elemér și protonotarul Farkas Gyözö.

Curs de ziaristică pentru teologi. În Spania, în seminarul catolic din Sevilla, s'a aranjat un curs de ziaristică pentru alumnii acelui seminar. Pionierii cei mai distinși ai presei catolice din Spania, au propus în teorie și în praxă toate apucăturile și cunoștințele, câte se recer unui ziarist. Dorința Episcopului e aceea, ca în vederea reformării urgente și radicale a presei catolice din Spania viitorii preoți să-și însușască din arta jurnalistică cel puțin atâta, cât să fie în stare să trimită rapoarte corecte și bine scrise ziarelor catolice.

Convocare. Despărțământul „Băsești“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ își va ținea adunarea generală anuală în 5 Iuliu n. a. c. la 2 ore p. m. în sala școlii gr. cat. din Asua-jul de jos. La această adunare sunt rugați a lua parte toți, cari se interesază de progresul în bine și de cultura poporului român.

Foaia oficioasă militară. Precum citim în buletinul militar nrul 28 din incidentul organizării tribunalelor și a judecătoriilor noi militare Majestatea Sa Monarhul la propunerea ministrului de război a denumit și transferat cu 1 Iulie între alții și pe următorii auditori români: de conducător de tribunal de divizie în Budapesta pe vicecolonelul Eugen Papp; de căpitani conducători la judecătorii de brigadă în Alba-Iulia pe locotenentul Simeon Piso, în Trebinje pe dr. Ștefan Mogan; de locotenenți pe sublocotenentul în rezervă Valeriu Magdu în Viena, pe lociitorul de ofițier în rezervă dr. Liviu Bârzu în Sibiu; de procurori militari (referenți iustitiali) pe căpitani Valeriu Neamța din Brașov la tribunalul de divizie din Timișoara, Valeriu Liuba din Alba-Iulia la Sibiu; Aron Suciu din Sibiu la Cluj și de lociitori procurori pe locotenentul Ladislau Bretan din Mișcolț la divizia 15. Tot cu 1 Iulie va fi transferat dr. Adrian Nedelcu maior-auditor din Ministerul de război la tribunalul de divizie în Cașovia, maiorul Cornel Bărdosy din Seraievo la tribunalul de divizie în Sibiu și locotenentul Camil Piso la tribunalul de divizie în Serajevo.

Posta Redacțiunii.

D. C. în Porci. Binevoiește a ne aviza unde te-ai mutat, ca să schimbăm adresa!

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Familia Mihályi. Cină la Sarasău.

La cină ne invită Dr. P. Mihályi la Sarasău. Rs. Fabian sub nu știu ce pretext n'a primit invitarea. Astfel am mers numai Preasfinția Sa Rs. Domide, Dr. Alex. Gheție și Dr. Vasile Moldovan.

Familia Mihályi e una din cele mai vechi familii nobile ale Maramurășului. Iși trage originea împreună cu multe alte familii nobile dela Stan, a cărui fiu Stanislau primește deja la 22 Septembrie 1362 dela regele Carol I., pământul Szurduk (Strâmtură)¹⁾.

În comitat sunt 3 familii nobile, cu numele de: Mihályi, una din Apșa, alta din Borșa, a treia din Iapa. Aceasta, despre care e vorba e cea din Apșa. Numele original nu a fost Mihályi, sau Mihali, ci Mihai. Mihali este numai genitivul numelui Mihailă, format analog cu Manoli din Manoilă, Alexi din Alexă²⁾. Aceeași es-plicare se dă și în protocolul din arhivul comitatului despre dovedirea notabilității între 1763—1769. Vorbind despre câteva familii din Apșa și despre Vancea și Mihail fiul lui Oprișa și alt Mihail, fiul lui Luca de Apșa adaugă: «reliquis autem tribus producentibus familiis ad distinctionem linearum more gentis Valahice Namen Patris Bapstismale pro cognamine assummere solitae diversa cognomina a diversis donatariis stipibus venisse et quidem familiae Mihay cognomen hoc Mihay a Mihaele, filio Opris... adhesisse»³⁾.

Tot acolo spune D-nul Mihályi, că la dovedirea notabilității din 1763—1768 între alți nobili din Apșa de mijloc moșul moșului său Ionaș Mihai, care a umblat în cauza Apșenilor la împărăteasa Maria Terezia în Pozsony în zilele încoronării ei, de regină a Ungariei, a produs diploma nobilitară din 6 April 1407, edată de regele Sigismund, împreună cu cea din 7 Dec. 1406 stilizată la fel cu cealaltă. A produs și 2 litere de introducere din 1407, apoi diplomele din anii 1419, 1426, 1427, 1428, 1429, 145, 1480 și altele.

Rol mai însemnat a jucat familia Mihályi în veacul trecut. Moșul Dlui P. Mihályi a fost protopop al tractului Vișăului dela 1816—1861 și paroh în leud. Tatăl Gavril Mihályi a fost septemvir. Acesta a avut 3^{1/2} fii: 1., pe Petru, care azi e seniorul familiei, a fost în decurs de mai mulți ani deputat dietal în partidul național alui Apponyi, apoi guvernamental, reprezentând cercul Ocna-Șugatag. Are posesiune mare în Sarasău, Budești, 2., Victor azi Arhiepiscop și Metropolit în Blaj, 3., Ioan azi protofiscul comitatens, autorul diplomelor Maramurășene, membru corespondent al Academiei române din București.

Petru Mihályi are 3 feciori și o fată: 1., Gavril Mihályi, protopretore în Ocna-Șugatag, neînsurat, 2., Dr. Florent Mihályi, avocat în Sighet, însurat cu fata lui Hieronymi, fost ministru al Ungariei, are 2 copile, 3., Dr. Petru Mihályi, junior azi deputat dietal în partidul gu-

vernamental. Când era student universitar prin anii 1901—1902 a fost președintele societății universitarilor Unguri. Mai târziu a ajuns căpitan la poliție de graniță, iar însurându-se a pășit, ca deputat al cercului Ocna-Șugatag. Are și el numai o fetiță, 4., Dșoara... Mihályi. D-l Ioan Mihályi are 3 feciori și 8 fete; cari toți vorbesc foarte bine românește. Nici unul nu e așezat.

La seniorul acestei familii plecăm, dar la 5 ore la Sarasău. E aproape 5 klm. dela Sighet. Ținutul e frumos, în stânga dealuri frumoase, cu păduri, în dreapta Tisa, care din jos de Sighet se împreună cu Iza-Mara-Coseu. La jumătate drumul trecem prin o colonie a satului Iapa, dar curat evreiască. Dela aceasta îndată se începe moșia lui P. Mihályi. Și de stânga și de dreapta sunt holde și fânațe frumoase. În stânga apoi jumătate dealul plin cu pomi, cari se spune, că le-aduce 3000 cor. anual. Cu economia cealaltă se zice, că nu merge bine, fiind scumpi lucrătorii, căci din Sarasău merg la oraș, pentru 5 cor. la zi. Ei își aduc lucrători din oraș, etc... Pe tabla lui Mihályi e cimitirul satului, o palmă de loc cu cruci numai de-o palmă. Oamenii, locuitorii sunt foarte săraci, fiind aproape întreg hotarul alui P. Mihályi, V. Jurca și a preotului Fane. În capul satului cătră Sighet șede P. Mihályi, în o curie veche și un parc foarte frumos. Ne așteaptă bătrânul, bolnav, Dșoara și nora Dna Dr. P. Mihályi după puțină pauză facem vizită la V. Jurca, rudenie cu Mihályi. Are un parc frumos, mai mic, o curie mai nouă, bine aranjată. El e om foarte simpatic, bătrân, robust, venerabil. Asemenea și sora Doamnei sale, moartă din familia baronului Ladislau Pop. Are 2 feciori: Dr. Salvator Jurca, avocat în Sighet și Flaviu Jurca practicant la administrație în Huszt. Toți vorbesc foarte bine românește. Sunt buni români, dar cu aplicări de gentry. Am văzut la ei «Românul» și «Gazeta Transilvaniei». Mai facem vizită la provizorul de domeniu Șerbu, la Dr. Alex. Lazar jude de tribunal în Sighet.

Reîntorcându-ne aflăm mai mulți oaspeți din Sighet: Dr. Florent Mihályi cu Doamna și fetițele, Victor Mihályi, Dr. Mariș adv. și Dr. Bârlea, medic în Sighet etc. Bârlea a adus și un fotograf din Sighet, care a făcut un tablou frumos, eternizând acest moment plăcut.

Delectându-ne puțin în frumseța parcului ni-se servește cina la o mulțime de oaspeți. La sfârșitul acesteia a toastat bătrânul Petru Mihályi, pentru Preasfinția Sa. Preasfinția Sa răspunzând spune, că'n toată vieța nu s'a lăsat condus de alte conziderații, decât de a lucra pentru binele bisericii și al neamului. N'a cautat distincții, și să vie la Gherla. Emoționat vorbește peste tot, dar mai ales, când spune că parte la aceea, că a venit în Gherla are și Esc. Sa Metropolitului i-a zis: Dute numai, căci te asigur, că frații mei, familia mea îți vor da tot sprijinul». Aminteste meritele familiei, pentru biserică și neam, cum se interesează pretorele Gavrilă de biserică și popor și Petric în Pesta totdeauna s'a întrepus pentru afacerile diecezei.

În cea mai bună dispoziție, dar și cu părere de rău am părăsit târziu casa ospitală a veteranului P. Mihályi, pentruca mai târziu, peste o săptămână să ne întâlnim iar la vizitarea parohiei Sarasău. Așa era proiectat adecă.

(Va urma).

Dr. V. Moldovan.

¹⁾ Dr. I. Mihályi l. c. pg. 6. 8.

²⁾ Dr. I. Mihályi l. c. pg. 86.

³⁾ Dr. Idem l. c. pg. 149.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Legea nouă despre alegerea deputaților. Indrumări pentru poporul român, prețul 50 fil.

PARACLISUL, carte de rugăciuni și cântări bisericesti întocmită pentru tinerime. Blaj 1913. Tipografia Seminarului teologic gr. cat. — Cu plăcere atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestei cărți, care este întocmită, ce e drept, pentru tinerime, dară poate fi întrebuințată cu mare folos și de adulți, mai ales de membrii reuniunilor „mariane”. Chiar și preoții vor afla în aceasta carte mare ajutor în pregătirea tinerimii la primirea sfințelor taine. Ea, pe lângă o introducere frumoasă și instructivă despre rugăciune, conține: Rugăciuni de dimineața și de seara, întreagă Rânduiala Canonului de mângăiere cel mic Paraclisul) către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Apoi urmează învățături amănunțite și limpezi despre s. Mărturisire (mărturisirea generală) și s. Cuminecătură și rugăciuni corespunzătoare la primirea cu vrednicie a tainelor acestora. Rugăciunile oivdse au în vedere deosebita noastră lipsă sufletești și trupești. Dintre cântări se cuprind în „Paraclis” toate cântările dela s. Liturghie, troparele sărbătorilor mai mari și ale versurilor și încheie cu „Doxologia cea mare”.

Aceasta cârtică cu un cuprins bine ales și atât de bogat costează numai 30 fil. Recomandăm cu toată căldura răspândirea ei. Se poate procura dela *Librăria Seminarială din Blaj*.

Biblioteca „Unirii”.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 290
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 340
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinței vol. I. —24
2. Impresii —24
3. Sfânta Casă din Loreto —24
4. Floricele din raiu —24
5. Calea spre fericire —30

Sigile conform cercularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară . . . 320
 1. „ „ „ de repetiție . . . 320
 1. Perină pentru sigile . . . 1—
 1. Sticlă negreală . . . —28
 1. Șipet (cutia pentru sigile) . . . 320
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 430 cor. fco. Mărimea icoanelor $4\frac{5}{70}$ cm.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 540 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 950 cor.

Elemente de igienă,

referitoare la biofiziologia anatomică de **Dr. V. Hâncu**, medic arhidiecezan, — Blaj.

E o lucrare absolut trebuincioasă pentru fiecare om cu carte. — Prin nenumăratele ilustrațiuni dă o icoană foarte intuitivă asupra organismului omănesc. Lucrarea aceasta, care umple o lacună de mult simțită, a fost apreciată și întimpinată pe piața cărților într'un chip din seamă afară elogios.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Seminarială din Blaj* (Balázsfalva). Prețul 150 + 10 fil. porto.

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale **Dr. V. Mihályi** arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 110 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

În editura librăriei C Sfetea: *Ștefan cel mare și Turcii* de I. Ursu și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul lei 4.—

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 220 cor.

Proprietar, editor: **Emil Tatar**.
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Nr. 25/1914.

Concurs.

Cu începutul anului școlar 1914/1915, este a se ocupa postul al II-lea de învățătoare, la școala elementară de fetițe din Abrud (Abrudbánya), susținută de „Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur”.

În scopul acesta sunt invitate toate acele candidate de învățătoare, cari doresc a ocupa acest post, să-și înainteze cererile concursuali, cel mult până în 10 Iulie n. a. c. la adresa secretarului Reuniunii în Abrudbánya.

Cererile intrate mai târziu, precum și acele cereri, cărora nu li s'a putut acelu atestatul de calificăție învățătoresc, nici extrasul de botez al candidatei, — nu s'a vor lua în considerare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salarul normat în legile statului, obligator și pentru susținătorii școlilor confesionale, — va fi solvit din cassa Reuniunii în rate lunare anticipative —; apoi cuartir liber în edificiul școlii.

Candidatele, cari pe lângă calificăția necesară învățătorilor dela școlile elementare populare cu limba de propunere română, vor dovedi că posedă calificăția corespunzătoare și din lucrul de mână și pian, — vor fi preferite.

Nou aleasa învățătoare e îndatorată să observe dispozițiunile regulamentului intern al Reuniunii; să conducă elevele școlii în fiecare Duminică și sărbătoare la biserică; în caz de lipsă să catehizeze, — deci va trebui să poșadă calificăția necesară și din studiul religiunii; iar pentru cazul când la aceasta școală s'ar inaugura cursul de repetiție economic, e îndatorată să instrueze elevele acestui curs, fără a reflecta la alte dotațiuni.

Din ședința comitetului Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, ținută la 29 Maiu 1914.

Ana Filip
prezidentă.

Iosif Gombos
secretar.

